

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 693240

Onderwerp: Lokale spoedmaatregelen en aanpak crisis bestaanszekerheid

Kernboodschap

Arnhemmers met een bijstandsuitkering of een laag inkomen krijgen met spoed extra geld en hulp om rond te kunnen komen, nu de prijzen van energie en levensmiddelen zo sterk gestegen zijn. Ze ontvangen een extra energietoeslag van € 250 extra, bovenop de € 500 die eerder is toegezegd. Ook inwoners die nét buiten die regeling vallen en ondernemers met financiële problemen krijgen hulp. De gemeente maakt extra geld vrij voor kinderen die in armoede leven en te maken hebben met sociale uitsluiting. Inwoners die via de bijzondere bijstand een koelkast of wasmachine willen aanschaffen, krijgen voortaan meteen een nieuw energiezuinig model. Daarnaast gaan extra energiecoaches mensen helpen met besparen van energie.

Voorstel

1. De middelen die Arnhem ontvangt in het gemeentefonds via de septembercirculaire, in te zetten voor de aanvullende € 500 energietoeslag die het Rijk toezegt en deze toe te kennen aan de huidige doelgroepen voor de energietoeslag in Arnhem.
2. Vooruitlopend op besluitvorming in de Turap II het bedrag van € 5.000.000 voor het energiearmoedefonds (wintertoeslag) voor 2022 beschikbaar te stellen binnen het beleidsveld en in elk geval in te zetten voor extra verhoging van de eenmalige energietoeslag met terugwerkende kracht met € 250.
3. Kennis te nemen van en richting te geven aan de inzet van het college om met extra maatregelen nu en in de komende tijd in de energie(lasten)- en bestaanszekerheidcrisis stevig aan de slag te gaan, met inzet van de middelen voor het energiearmoedefonds (wintertoeslag) in 2022.

Inleiding

Wij maken ons grote zorgen over de mate waarin de stijging van de energiekosten en de enorme inflatie onze inwoners en onze stad raakt. De druk op de portemonnee van mensen wordt daardoor versterkt en verhevigd en is voor sommige Arnhemmers niet meer te dragen. Om die reden heeft het college een aantal spoedmaatregelen genomen om de koopkracht en bestaanszekerheid van Arnhemmers te beschermen en stelt zij de raad in kennis van de wijze waarop het college in komende periode aan de slag gaat. Om – daar waar mogelijk vanuit ons lokale bestuur – zo adequaat mogelijk te anticiperen en te reageren op de ernst van de vraagstukken in Arnhem op dit moment. De raad wordt gevraagd vooruitlopend op Turap II en de verwerking van de

septembercirculaire middelen beschikbaar te stellen en mede richting te geven aan de inzet van het college.

In de komende tijd zal de inzet zich versterken in een volgende fase van crisisaanpak, waarbij wij in elk geval zullen aangeven hoe wij de inzet op koopkracht en bestaanszekerheid zoveel mogelijk hand in hand willen laten gaan met maximaal inzetten op radicale verduurzaming, en daarmee duurzaam lagere kosten voor inwoners en andere partijen in de stad. Het geheel van maatregelen zal onderdeel zijn van één integraal bestaanszekerheid- en energiecrisisplan.

Beoogd effect

Met deze maatregelen willen wij dat doen wat wij kunnen om vergaande problemen bij Arnhemmers zoveel als mogelijk te dempen of te voorkomen. Eenmaal opgelopen (financiële) schade bij inwoners werkt vaak lang en intens door. Niet alleen in financieel opzicht maar ook de sociale, psychische en fysieke gevolgen zijn vaak dramatisch. Mensen worden ziek, raken in een sociaal isolement, bedrijven gaan failliet en een opeenstapeling van schulden dreigt. De gevolgen voor inwoners, bedrijven, instellingen en onze stad op de langere termijn zijn groter dan de situatie van vandaag.

Argumenten

1.1 We sluiten aan bij de toezegging van het Rijk richting inwoners en betalen de energietoeslag uit.

Het Rijk heeft aan inwoners een extra bedrag toegezegd van 500 euro. Dat betalen wij uit. Dit is een toevoeging op het eerdere bedrag van 800 euro. We sluiten aan bij de doelgroepen die we eerder vaststelden in Arnhem als 'laag inkomen'. Namelijk 120% van de bijstandsnorm voor huishoudens zonder thuiswonende kinderen en 130% van de bijstandsnorm voor huishoudens met thuiswonende kinderen. Dat is breder dan de groep die de minister voor ogen heeft. Het betreft in Arnhem circa 15.000 huishoudens. Voor de toevoeging van het extra bedrag past het college de beleidsregels aan.

2.1 Vooruitlopend op de verwachte verhoging van de algemene bijstand en het minimumloon. realiseren we nu al een extra tegemoetkoming voor Arnhemmers met een laag inkomen.

De verwachting is dat het Rijk met ingang van januari 2023 het niveau van de bijstand en het minimumloon verhoogt. Dat is voor veel van onze inwoners te laat. Vooruitlopend op maatregelen vanuit het Rijk zorgen wij ervoor dat inwoners met een laag inkomen een extra bedrag ontvangen dat voor de laatste maanden van het jaar in de buurt komt van de verwachte toekomstige verhoging van het Rijk. We hebben overwogen om in Arnhem de bijstand alvast zelf te verhogen. Het lijkt zeker uitvoerbaar, maar de wet staat het niet toe. We kunnen dat echter niet doen zonder onoverkomelijke risico's voor met name inwoners: zij dreigen dan onder andere in de problemen te raken met de Belastingdienst en hun toeslagen. We kiezen er daarom voor om de energietoeslag op te hogen met 250 euro en zo in extra koopkracht te voorzien. Het college past hiervoor de beleidsregels aan.

2.2 *Deze inzet is aanvullend op het eerder ingerichte maatwerkbudget, dat wij als noodfonds breed inzetten.*

Het college richtte eerder een maatwerkbudget in voor noodsituaties van inwoners in Arnhem. Dat gaat in elk geval om de bewoners in budgetbeheer en is niet gebonden aan de hoogte van het inkomen. Ook studenten komen hiervoor in aanmerking. Het maatwerkbudget is bedoeld om noodsituaties als gevolg van een te hoge energierekening te voorkomen, zoals (maar niet uitsluitend) huisuitzettingen, afsluiting van gas/water/elektriciteit, acute gezondheidsproblemen, wanneer een lopende minnelijke of wettelijke schuldregeling dreigt te mislukken of er geen of te weinig leefgeld is. Dit fungeert dus als een noodfonds voor acute financiële problemen door energielasten. In elk geval continueren wij het maatwerkbudget in 2023, die zekerheid is nu al van belang voor het maken van afspraken in individuele gevallen die de jaargrens overschrijden. Met het beschikbaar stellen van de middelen voor het energiearmoedefonds (wintertoeslag) ontstaat ruimte om deze inzet door te zetten.

3.1 *De urgentie in de stad neemt met de dag toe.*

De historisch hoge inflatie en de gigantische energielasten zijn voor veel Arnhemmers niet meer te dragen en brengen grote zorgen met zich mee. Die signalen bereiken ons van alle kanten. De sociale wijkteams en onze mensen van Werk & Inkomen komen in hun gesprekken steeds meer in aanraking met inwoners die voor dilemma's staan: niet meer warm eten of warm douchen, inwoners die ervoor kiezen het gas af te sluiten zonder een alternatief daarvoor te hebben. Het aantal aanvragen voor ondersteuning van kinderen neemt toe. Ook melden zich inwoners met toenemende gezondheidsklachten die duiden op stress en zorgen over geld. Onze schulddienstverleners krijgen in ongeveer 40% van de gevallen het budget voor inwoners echt niet meer rond, en in die gevallen zetten we het maatwerkbudget in om stopzetting van de schuldhulp te voorkomen. Bij de voedselbank zien we een stijging in het aantal aanvragen. We horen van bedrijven dat zij zich zorgen maken om hun medewerkers en zien hoe zij extra ondersteuning bieden. Ook binnen onze gemeentelijke organisatie maken we ons zorgen om medewerkers en bereiden we extra inzet voor; diverse collega's trokken al bij leidinggevenden aan de bel. Bij onze klantenservice ontvangen we honderden telefoontjes in de week van mensen die vragen hebben over de energietoeslag, maar ook steeds meer van inwoners die niet meer weten hoe ze het moeten redden. We zien de radeloosheid toenemen, en steeds vaker uit zich dat ook in gespannen of agressieve situaties, bijvoorbeeld ook richting onze schulddienstverleners of in de wijken. Niet al die signalen uiten zich op dit moment al in cijfers die we kunnen monitoren, maar daarvoor ontwikkelt deze situatie zich ook te snel, we houden daarom goed de vinger aan de pols. Wat we wel zien – als we de situatie van inwoners bekijken – is dat de rek er vaak helemaal uit is. Er is bij inwoners echt geen mogelijkheid om de stijgende kosten voor energie en levensonderhoud op te vangen.

Bij bedrijven in onze stad zien we een stapeling aan factoren: de werking van de tijdelijke coronamaatregelen is voorbij, de zorgen van de krapte op de arbeidsmarkt en de toenemende kosten van arbeid, versterkt door de aanstaande verhoging van het minimumloon en de forse stijgingen van de energielasten betekenen voor diverse ondernemers zorgwekkende situaties.

3.2 *De landelijke inzet laat op zich wachten en is niet toereikend voor onze stad.*

Naast de directe toevoeging van middelen aan de energietoeslag, neemt het college per direct enkele andere maatregelen.

a. *Wij stellen extra middelen ter beschikking en maken aanvullende afspraken voor voorzieningen voor kinderen die in (dreigende) armoede leven.*

Het mag niet gebeuren dat kinderen als gevolg van de koopkrachtcrisis niet meer volwaardig mee kunnen doen op school of in het sociaal leven en daardoor achterstanden oplopen. We reserveren daarom binnen bestaande budgetten 200.000 euro extra voor gerichte maatregelen en maken afspraken, onder meer met de Stichting Leergeld, hoe zij tegemoet kunnen blijven komen aan de toenemende aanvragen.

b. *Ook inwoners met een iets hoger inkomen willen wij bereiken*

Ook veel Arnhemmers met een net iets hoger inkomen dan de groepen waar al regelingen voor zijn, staan voor flinke uitdagingen en hebben grote zorgen over de stijgende energiekosten en de stijgende kosten voor levensonderhoud. We ontvangen – alhoewel zij niet allemaal de weg naar de gemeente kennen en zij ook nog niet bekend zijn bij ons – rechtstreeks en via onze partners hun signalen. Op dit moment overzien we het pakket maatregelen waarmee het Rijk bij haar begrotingspresentatie komt nog niet en kunnen wij ook de effecten nog niet overzien. Dit brengen we direct na Prinsjesdag in beeld en wij willen daar vervolgens op inspelen en aanvullen waar dat lokaal kan. Met het beschikbaar stellen van de middelen voor het energiearmoedefonds (wintertoeslag) ontstaat ruimte om ook voor deze groep maatregelen te treffen. We kunnen ons daarbij op dit moment nog verschillende uitwerkingen voorstellen, waarbij voor alles geldt dat doeltreffendheid en (snelle) uitvoerbaarheid essentieel is.

Met woningcorporaties, werkgevers, inwoners en de raad gaan wij in gesprek over de best mogelijke ondersteuning voor deze groepen inwoners.

c. *Wij verduurzamen de gemeentelijke witgoedregeling.*

We verduurzamen onze eigen witgoedregeling, dat is de mogelijkheid voor inwoners met een laag inkomen om een beroep te doen op bijzondere bijstand wanneer hun koelkast of wasmachine stuk is. Wij stellen enkel nog duurzame en energiezuinige apparaten beschikbaar. Tot nu toe gaan we uit van tweedehands witgoed, dit betekent dat we uitgaan van een toename van de kosten hiervoor, deze vangen we op binnen bestaande middelen. Hiermee investeren we in minder energieverbruik bij huishoudens. Hoe we dit precies gaan doen, werken we op heel korte termijn uit. Het is hiervoor noodzakelijk ook te kijken naar de wijze waarop wij de berekening van 'draagkracht toepassen' en hoe we leenbijstand inzetten. Dit is met elkaar verweven. De consequenties hiervan brengen we in beeld.

d. *Voor ondernemers: extra inzet en heldere informatie, toegang en verbinding.*

Voor ondernemers reserveren we binnen bestaande middelen in eerste instantie 200.000 euro voor extra maatregelen. Dit is een eerste inschatting, we hebben meer inzicht nodig om aanvullende maatregelen te nemen. Daarom werken we dit in komende tijd, in nauw overleg met onze ondernemers uit. Daarnaast zorgen wij dat de weg naar ondersteuning helder is. Dat betekent onder meer dat wij de communicatie over Geldzaken en Ondernemen en het

ondernemersloket een impuls geven. Ook met ondernemers zetten we in op energiebesparende maatregelen.

e. We zetten vol in op versnelling energiebesparing.

Op de korte termijn helpen we Arnhemmers om minder energie te verbruiken door de inzet van onder andere energiecoaches via de Energiebank en door de inzet van klusteam. Op 19 april 2022 hebben we u geïnformeerd over de intensivering van deze aanpak door middel van een [raadsbrief](#). De woningcorporaties hebben toegezegd om voor zover mogelijk hun eigen onderhoudsdiensten in te zetten voor energiebesparingsmaatregelen die op korte termijn effect hebben. Op 29 juni jongstleden heeft het Rijk opnieuw budget beschikbaar gesteld voor de aanpak energiearmoede, te weten €2,9 miljoen. Dit willen we benutten voor de inzet van meer energiecoaches en het uitvoeren van meer energiebesparingsmaatregelen op korte termijn. We informeren snel over de voortgang en de beoogde benutting van het extra budget van het Rijk en de wijze waarop wij samenhang creëren met onze inzet op bestaanszekerheid.

f. Corporaties zetten deze winter geen inwoners met financiële problemen uit hun woning.

Samen met corporaties zorgen we dat in de komende winter geen inwoners met financiële problemen uit hun woning worden gezet. We maken met corporaties nadere afspraken over het ondersteunen van inwoners bij hun (financiële) problemen, om zo ontruimingen maximaal te voorkomen. Situaties van overlast, inwoners die niet bereid zijn mee te werken en zo meer, vallen daarbuiten. Daarnaast verlagen corporaties in 2023 huren voor mensen met een inkomen tot 120% van het minimumloon, onder voorwaarde dat het bij de huurder terechtkomt en niet in mindering wordt gebracht op de huurtoeslagen. Ook zetten corporaties in op verduurzaming (korte en lange termijn) en op bewustmaking van wat huurders zelf kunnen doen om de energierekeningen te beperken.

We zijn ook lokaal in gesprek met de energieleveranciers over wat zij kunnen doen richting onze Arnhemse inwoners met betalingsachterstanden en gaan in gesprek met (grote) private verhuurders.

g. Vergroten van het bereik en onder de aandacht brengen van alle mogelijkheden.

Vertellen wat er nu al allemaal (extra) mogelijk is aan (financiële) ondersteuning en steeds delen wat aanvullend mogelijk is, is cruciaal in deze tijd. Informatie moet makkelijk, laagdrempelig en ook meertalig vindbaar zijn, zowel voor inwoners als voor professionals (energiecoaches, sociale wijkteams, Werk & Inkomen, woningcorporaties, schulddienstverlening, Goed Geregeld Arnhem, etc. en vrijwilligersorganisaties). We benutten al onze kanalen, zullen onze partnerorganisaties actief van de nieuwste (extra) informatie voorzien. Ook de klantenservice versterken wij op dit punt. Hier beginnen we direct mee. Voor de iets langere termijn zullen we nog inventiever kijken hoe we inwoners maximaal bereiken. Bijvoorbeeld door (samen met onze partners) data goed met elkaar in verband te brengen en zo gericht mogelijk inwoners persoonlijk te benaderen.

3.3 *We richten een crisisorganisatie in en geven invulling aan volgende fasen.*

Parallel aan de maatregelen die wij nu inzetten gaan wij aan de slag met een tijdelijke crisisorganisatie. Een crisisteam brengt signalen bij elkaar en bereidt nieuwe actie of versnelling

van onze inzet voor. De eerstvolgende en cruciale stap is het versnellen en versterken van energie- en duurzaamheidsmaatregelen. De vraagstukken rond koopkracht en verduurzaming zijn namelijk geen geïsoleerde vraagstukken. De crisis doet zich hevig en versneld voor in de opgave waar wij al voor staan om onze stad te verduurzamen en de bestaanszekerheid van inwoners te verbeteren. Waar mogelijk bekijken we dan ook of onze crisisaanpak ook een versnellings- en innovatieaanpak kan zijn. Het geheel van maatregelen zal onderdeel zijn van één integraal bestaanszekerheid- en energiecrisisplan. Waarbij we ook de blik op de langere termijn richten. Wat vraagt het van ons als de situatie langere tijd aanhoudt.

We bouwen het crisisteam zowel ambtelijk als bestuurlijk op, waarbij we ook externe partners een plek geven, zoals bijvoorbeeld de woningbouwcorporaties. In de komende weken verbreden wij van koopkracht naar bestaanszekerheid en verduurzaming. Wij nemen ook de consequenties voor ondernemers en instellingen in onze stad (nog meer) mee en kijken hoe wij hen tegemoet kunnen komen.

Wij zijn ons ervan bewust dat we voor een crisis staan die te groot is om vanuit Arnhem alleen op te kunnen lossen. We doen wat wij kunnen binnen onze mogelijkheden omdat wij er voor onze inwoners willen zijn. Niets doen en afwachten vinden wij geen optie.

Kanttekeningen en risico's

3.1 *Onze uitvoering staat onder druk.*

De huidige situatie op de arbeidsmarkt speelt daarbij een rol. Energiecoaches zijn daarnaast niet oneindig beschikbaar en ook bij onze inkomensondersteuning zien we dat het lastig is de benodigde capaciteit op sterkte te krijgen en te houden. Hetzelfde geldt natuurlijk voor de medewerkers in de verduurzaming. Dit vraagt zorgvuldigheid en keuzes voor de dingen die we wel, snel en goed kunnen uitvoeren. Helemaal in een context die wij niet volledig kunnen overzien (welke maatregelen werkt het Rijk precies uit en wat zijn daarvan de effecten). Wat kunnen we wel en niet, in welk tempo en welk risico op 'fouten' lopen we. Dit vraagt ook het zorgvuldig werken aan reële verwachtingen. Termijnen voor de uitbetaling van de energietoeslag zijn nog steeds lang en met een toename van het aantal aanvragen, doen wij ook in komende tijd een beroep op geduld bij inwoners, maar dit vraagt ook een herbezinning op de werkwijze (denk aan vereenvoudigde toetsingsprocedures, het vergroten van uitvoeringscapaciteit en het verschuiven van werkzaamheden).

Participatie

Wij spreken diverse groepen in de stad om signalen op te vangen en hen te vragen naar passende ondersteuning.

Financiën

15.000 Arnhemse huishoudens ontvangen het extra deel van de energietoeslag van € 500. De kosten bedragen hiervoor € 7.500.000 voor 2022. De dekking voor de uitkering en de uitvoering komt uit de eenmalige toevoeging aan het gemeentefonds bij de septembercirculaire.

De kosten voor het extra bedrag van € 250 bedragen € 3.750.000. Hiervoor is binnen bestaande budgetten (onder meer de toegevoegde middelen uit het jaarrekeningresultaat) dekking aanwezig van € 2.500.000. De resterende dekking komt uit het Energiearmoedefonds van € 5.000.000.

Het college gaat de komende tijd aan de slag met de verdere inzet van het resterende deel van het Energiearmoedefonds en neemt daarbij de richting van de raad mee.

Uitvoering

Het uitbetalen van de bedragen in het kader van de energietoeslag kan direct na besluitvorming door de raad gebeuren. Voor de overige inzet verwijzen wij naar argumenten, 3.3.

Communicatie

Zie bij argumenten, 3.2 g vergroten van het bereik en onder de aandacht brengen van alle mogelijkheden voor (inkomens)ondersteuning.

Besluit van

Zaaknummer

693240

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 september 2022, nummer: 693240;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De middelen die Arnhem ontvangt in het gemeentefonds via de septembercirculaire, in te zetten voor de aanvullende € 500 energietoeslag die het Rijk toezegt en deze toe te kennen aan de huidige doelgroepen voor de energietoeslag in Arnhem.
2. Vooruitlopend op besluitvorming in de Turap II het bedrag van € 5.000.000 voor het energiearmoedefonds (wintertoeslag) voor 2022 beschikbaar te stellen binnen het beleidsveld en in elk geval in te zetten voor extra verhoging van de eenmalige energietoeslag met terugwerkende kracht met € 250.
3. Kennis te nemen van en richting te geven aan de inzet van het college om met extra maatregelen nu en in de komende tijd in de energie(lasten)- en bestaanszekerheids crisis stevig aan de slag te gaan, met inzet van de middelen voor het energiearmoedefonds (wintertoeslag) in 2022.

De griffier,

De voorzitter,